

Tema 5. Statul român modern – de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX)

În secolul al XVIII-lea, dominația străină asupra spațiului românesc se accentuează prin existența regimului fanariot în Moldova și în Țara Românească și prin impunerea dominației habsburgice în Transilvania. După anul 1750, apar o serie de elemente de modernitate în spațiul românesc, purtătorii acestor idei fiind diferiți în funcție de contextul istoric. Elementul central al modernizării l-a constituit proiectul politic de realizare a statului român modern. Acesta a fost influențat atât de realități interne, cât și de raportul de forțe dintre puterile europene, și s-a conturat în mai multe etape.

I. Etapa memoriilor și proiectelor politice boierești (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea)

În această etapă, modernizarea va fi realizată de către boierime, urmată de elita confesională și de tinerii intelectuali care vor merge să studieze în Occident. În condițiile desfășurării războaielor ruso-aostro-otomane care au avut loc în timpul „crizei orientale”, boierimea autohtonă din Moldova și Țara Românească redactează o serie de memorii boierești, care sunt adresate marilor puteri europene, cu prilejul conferințelor și congreselor de pace de la sfârșitul acestor războaie. Cele mai importante acțiuni au fost memoriile de la Focșani și de la Șîștov.

În 1772, o delegație comună de boieri moldoveni și munteni adresează un memoriu puterilor europene prezente la tratativele de pace de la Focșani, prin care revendicau înlăturarea regimului fanariot și revenirea la domniile pământene, respectarea autonomiei și unirea celor două principate sub protecția Prusiei, a Austriei și a Rusiei. În 1791, la tratativele de pace de la Șîștov reprezentanții boierilor munteni prezintă un memoriu în care se cerea autonomia și neutralitatea țării sub garanția Austriei și a Rusiei, alegerea domnului dintre reprezentanții stărilor țării, desființarea raialelor și libertatea comerțului. Astfel că, între 1716 și 1821, boierimea autohtonă a cerut de aproape 50 de ori modificarea statutului juridic al Principatelor Române, prin înlăturarea domniilor fanariote și revenirea la domniile pământene, prin cereri trimise la Viena, Paris sau Constantinopol.

O altă preocupare a proiectelor boierești a fost problema formei de guvernământ al statului. În 1769, boierii moldoveni, în frunte cu mitropolitul Gavril Callimachi, propuneau instaurarea unei republici aristocratice conduse de 12 reprezentanți ai marii boierimi. În 1802, boierul Dumitrache Sturdza elaborează *Planul de oblăduire aristo-democraticească*, care propunea un regim republican de tip aristocratic. Între 1817-1818 boierul Iordache Rosetti-Roznovanu elaborează mai multe proiecte prin care propune un regim politic în care instituția domniei să dețină un rol de control, iar Divanul (instituție executivă) și Adunarea Obștească (instituție legislativă) să dețină puterea în stat. Și în Transilvania, reprezentanții Școlii Ardelene declanșează lupta de emancipare națională a românilor, apogeul fiind atins în 1791, când este redactat memoriul *Supplex Libellus Valachorum*, trimis curții imperiale de la Viena.

Prima parte a secolului al XIX-lea a însemnat continuarea proiectelor politice. Poarta renunță la domniile fanariote în urma proiectului politic de la 1821, formulat în documentele elaborate în timpul revoluției din Țara Românească. **Proiectul politic de la 1821** a aparținut lui Tudor Vladimirescu și Comitetului de Oblăduire (format din trei mari boieri munteni). Revendicările principale urmăreau organizarea internă a țării, acestea regăsindu-se în *Proclamația de la Padeș*, Proclamațiile din 16 și 20 martie, alte scrisori și declarații ale lui Vladimirescu, dar

mai ales în principalul program, *Cererile norodului românesc* din 23 ianuarie 1821, adresat Porții sub forma unei scrisori.

În cadrul *Cererilor norodului românesc* se proclama ca, „în folosul a toată obștea”, să fie instaurată o viață politică și administrativă românească, Domnul, care rămânea în continuare să fie numit de puterea suzerană – Imperiul Otoman – trebuia să conducă țara, în unire cu Adunarea norodului, în timp ce Tudor, „ales și hotărât de întregul popor român”, urma să exercite guvernarea efectivă. Numirile în toate dregătoriile mari și mici, militare sau ecleziastice trebuiau să se facă numai prin „alegera și voința a tot norodul”, numai dintre cei potriviți pentru respectivele slujbe și în mod obligatoriu din rândurile celor „pământeni și patrioți”. Se cerea desființarea categoriilor celor scutiți de plata impozitelor, iar „toate lefii străinilor să lipsească cu totul”. Aparatul administrativ trebuia redus la strictul necesar.

Cererile norodului românesc prevedeau o reformă a justiției și învățământului, care trebuia să cuprindă întreg „tineretul națiunii” indiferent de originea socială și, treptat, să devină obligatoriu și gratuit. Problemele fiscale ocupau un capitol aparte, urmând să fie puse noi baze, prin desființarea vămile interne și reducerea taxelor vamale, măsuri care ar fi trebuit să impulsioneze viața economică. În ceea ce privește țărănimea, nu a fost abordată problema reformei agricole radicale, care ar fi dus la împrăștierea țăranilor. Un alt capitol important al programului lui Tudor Vladimirescu era constituirea unei armate naționale permanente, alcătuită din panduri cu „căpeteniile lor” și 200 de arnăuți. Mișcarea a fost înfrântă, însă principala sa urmare a fost restaurarea, în septembrie 1822, a domniilor pămâtenes prin numirea lui Grigore Ghica în Țara Românească și a lui Ioniță Sandu Sturdza în Moldova.

Concluzia este că, treptat, s-a conturat tot mai mult așa numita „partidă națională” – o formă de manifestare a primelor grupări politice din Principate, apărută în forma sa incipientă în confruntarea, pentru funcții publice și influență politică, dintre boierimea autohtonă și boierii greci veniți împreună cu domnii fanarioți. Dacă la începutul secolului al XIX-lea „partida națională” a exprimat punctul de vedere al boierimii autohtone, în perioada cuprinsă între 1830-1848, membrii mișcării au fost reprezentanții noii elite intelectuale, educați în Occident, care susțin interesele naționale. Formarea unui stat român modern a reprezentat idealul acestei mișcări, care, prin intermediul memoriilor, a proiectelor de reformă sau a activităților unor societăți culturale și secrete, a desfășurat o amplă mișcare reformatoare.

În Moldova, Ionică Tăutu a redactat în 1822 *Constituția celor 77 de ponturi* după principiile cărvunare, motiv pentru care mai este cunoscută sub denumirea de *Constituția Cărvunarilor*. Proiectul de constituție exprima punctul de vedere al boierimii mici și mijlocii moldovene aflate în conflict cu marea boierime. Principalele revendicări erau: drepturi cetățenești, respectul pentru proprietate, libertatea comerțului, a presei, egalitatea în fața legii, modernizarea structurilor politice, administrative, juridice și fiscale. Se propunea, pentru prima dată într-un act cu rol constituțional, un început de separare a puterilor, prin apariția unei adunări reprezentative – Sfatul Obștesc, care trebuia să limiteze puterile domnului.

Regulamentele Organice au fost adoptate în două versiuni similare: 13 iulie 1831, în Țara Românească și 13 ianuarie 1832, în Moldova, în perioada ocupației rusești asupra Țărilor Române, după Tratatul de la Adrianopol. Regulamentele sunt considerate primele acte cu rol constituțional din spațiul românesc, fiind redactate de două comisii boierești, având la bază recomandările puterii protectoare ruse. Principalele elemente de modernizare introduse în Principate erau: separarea puerilor în stat, o nouă organizare fiscală și administrativă, instituirea bugetului statului și reînființarea armatei. Conform documentelor, principiul separării stabilea faptul că puterea legislativă era deținută de Adunarea Obștească, puterea executivă de Domnitorul și Sfatul

Domnesc, iar puterea judecătorească de Înalțul Divan Domnesc. Justiția era organizată pe baze noi, fiind stabilită o ierarhie clară, a fost înființat corpul de avocați, judecători și procurori. Se păstrau însă privilegiile boierești. Prin aceste documente, Rusia și-a întărit controlul asupra celor două state românești, iar ratificarea acestor documente se realizează în mandatul lui Pavel Kiseleff, guvernatorul rus al Principatelor.

După 1830, se trece de la atitudinea de revendicare prin memorii adresate puterilor europene la contestarea regimului politic regulamentar. Astfel, „partida națională” din Țara Românească, condusă de Ion Câmpineanu a elaborat în noiembrie 1838 documentele: *Act de Unire și Independență* și *Osăbitul Act de numire a suveranilor românilor*. Aceste proiecte de reformă solicitau înlăturarea suzeranității otomane și a protectoratului rusesc, unirea Principatelor într-un Regat al Daciei și alegerea unui domn ereditar.

Revoluția Română de la 1848 a fost parte a revoluției generale europene, numită *Primăvara popoarelor*, și expresie a procesului de afirmare a națiunii române și a conștiinței naționale. Revoluția Română de la 1848 s-a desfășurat în condițiile în care părți din teritoriul național (Bucovina și Transilvania) se aflau în stăpânirea imperiilor vecine, în timp ce Moldova și Țara Românească erau constrânse să accepte protectoratul rusesc și suzeranitatea otomană. Proiectul politic pașoptist reprezintă punctul culminant al etapei proiectelor politice, cuprinzând cele mai importante revendicări românești de până atunci.

Elaborat de intelectualii liberali care au condus revoluția de la 1848, proiectul a trasat principalele obiective naționale, politice și social-economice urmărite de națiunea română. Aceste obiective se regăsesc în conținutul programelor revoluționare: *Petițiunea-Proclamațiune*, *Proclamația de la Islaz*, *Petiția Națională*, *Principiile noastre pentru reformarea patriei*, *Dorințele partidei naționale din Moldova*.

Principalele revendicări au fost:

- interzicerea amestecului străin în problemele Principatelor;
- respectarea autonomiei și obținerea independenței;
- rezolvarea problemei agrare prin împrăștierea țăranilor cu sau fără despăgubire;
- înlăturarea privilegiilor feudale și asigurarea drepturilor și libertății politice;
- modernizarea instituțiilor statului;
- în Transilvania – independența națiunii române, a școlilor românești și independența bisericii române;
- respingerea anexării Transilvaniei la Ungaria;
- unirea românilor a fost cerută prin formule clare: Unirea – „într-un singur stat neatârnat” sau „Unirea Moldovei cu Muntenia este cheia de boltă fără de care s-ar prabuși tot edificiul național”. În Transilvania formula a fost „Noi vrem să ne unim cu Țara!”

Proiectul politic pașoptist a avut un impact deosebit asupra populației, contribuind la strângerea legăturilor dintre români, prin trecerea revoluționarilor dintr-o țară în alta, prin articolele din ziarele revoluționare, prin scrisorile dintre revoluționari, dar, în special, prin obiectivele comune urmărite. Deși proiectele politice din prima jumătate a secolului al XIX-lea nu și-au atins obiectivele, ele au demonstrat nevoia de reformare a societății românești și au contribuit la accentuarea conștiinței naționale. Principalele obiective ale generației pașoptiste – unirea și independența – vor fi realizate în a doua jumătate a secolului.

II. Etapa constituirii statului român modern prin Unirea Principatelor în 1859

A. Contextul intern și extern favorabil Unirii

După înfrângerea revoluției de la 1848-1849, Imperiul Otoman (puterea suzerană) și Rusia (puterea protectoare) semnează Convenția de la Malta Liman (aprilie 1849), valabilă timp de șapte ani, care contribuie la grava știrbire a autonomiei. Domnii sunt considerați înalți funcționari ai Porții, fiind numiți de sultan pe o perioadă de șapte ani și confirmați de țar. Adunările Obștești sunt înlocuite de Divanuri, se reintroduc Regulamentele Organice și se prelungește ocupația militară până la restabilirea ordinii. Sunt numiți domni regulamentari Barbu Știrbey, în Muntenia și Grigore Ghica, în Moldova, ambii domnind până în 1856.

Pentru majoritatea liderilor revoluției, înfrângerea acesteia a însemnat exilul, ei plecând la Paris, Londra, Viena sau Constantinopol, unde își vor continua activitatea. La Paris, din inițiativa lui C.A. Rosetti, se înființează Comitetul Democratic Român, care se afiliază Comitetului Central Democratic European, cu sediul la Londra, condus de Giuseppe Mazzini, ce urmărea declanșarea revoluției europene. Evoluția „problemei orientale” va fi una fericită pentru români, Unirea Principatelor devenind o problemă la nivel european.

Rusia hotărăște că a sosit momentul să rezolve de una singură problema strâmtorilor, declanșând **Războiul Crimeii** (1853-1856). Rusia atacă Imperiul Otoman, îi distruge flota, dar în ajutorul acesteia vor interveni Franța, Anglia, Prusia și Sardinia, iar după retragerea trupelor rusești din Principate, acestea vor fi ocupate de turci și de austrieci (1854). Retrasă în Crimeea, armata rusă va fi învinsă la Sevastopol (1856).

Cele șapte puteri se vor întruni la Paris, la *Congresul de Pace de la Paris*, unde vor aduce în discuție și problema românească. Principatele rămân sub suzeranitate turcească, dar trec sub garanția colectivă a celor șapte puteri (Franța, Anglia, Austria, Rusia, Prusia, Imperiul Otoman și Sardinia); județele din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail și Bolgrad) sunt retrocedate Moldovei; Delta Dunării și Insula Șerpilor revin Turciei.

În privința **Unirii Principatelor**, congresul a hotărât înființarea la Iași și București a Adunărilor Ad-hoc, pentru a fi consultată voința românilor, iar o comisie europeană urma să meargă în Principate. Pentru unire pledează ministrul de externe francez, contele Walewsky, care, la sugestia împăratului Napoleon al III-lea, propune o unire deplină a Principatelor într-un stat condus de un principe străin. Franța este sprijinită de Prusia și de Sardinia, care urmăreau, de asemenea, unificarea Germaniei și a Italiei. Rusia este de partea Franței pentru a obține condiții mai ușoare de pace. Împotriva unirii se pronunțau, din motive ușor de înțeles, Imperiul Otoman și Austria, iar mai târziu și Anglia, care avea interese economice speciale în Imperiul Otoman.

Lupta pentru unire se intensifică după 1853, când emigranții români adresează memorii în principalele capitale europene, la Congresul de la Paris problema Unirii Principatelor fiind astfel deja foarte cunoscută atât pe cale diplomatică, cât și prin intermediul revistelor *România Viitoare*, *Junimea Română*, *Republica Română*, care apăreau în capitale Franței. După 1856, majoritatea emigranților se întorc în Principate și se organizează în așa-numita „partidă națională”, editând publicații ca *Steaua Dunării*, *Timpul*, *România Literară*, la Iași și la București.

Se creează Comitete ale Unirii la Iași și la București și se întreține o intensă propagandă unionistă, sprijinită în Moldova și de domn, fost revoluționar la 1848. După terminarea mandatului celor doi domni, sultanul numește caimacami (locțiitori de domni) să se ocupe de organizarea alegerilor pentru Adunările Ad-hoc. În primăvara anului 1857, comisia europeană vine în Principate, iar trupele austriece sunt obligate să se retragă. Alegerile din Muntenia au decurs fără incidente, unioniștii impunându-se cu ușurință. În Moldova, caimacamul Nicolae Vogoride

falsifică alegerile în favoarea anti-unioniștilor. Corespondența sa cu sultanul este însă interceptată și publicată în Europa, iar pârcălabul de Galați, Al. I. Cuza își dă demisia. O parte dintre Marile Puteri rup relațiile diplomatice cu Poarta, amenințând cu războiul. În cele din urmă, în august 1857 la Osborne, are loc o întâlnire între Napoleon al III-lea și regina Victoria, ajungându-se la un compromis. Anglia consimte la anularea alegerilor, iar Franța la ideea unirii depline într-un stat condus de un prinț străin. În Moldova se organizează din nou alegeri și de data aceasta, unioniștii obțin o victorie zdrobitoare.

În septembrie 1857, se deschid la Iași și București lucrările Adunărilor Ad-hoc, în rândurile cărora se află și deputați țărani. Discuțiile sunt aprinse, deputații țărani cerând și împrăștierea. Vor renunța la această doleanță, care urma să fie rezolvată după unire. Ambele adunări se pronunță în favoarea unirii, iar la Iași, Mihail Kogălniceanu citește programul „partidei naționale”, a cărui îndeplinire va fi urmărită de conducătorii românilor și, în cea mai mare parte, va fi realizată în anii următori: respectarea autonomiei, Unirea Principatelor într-un stat numit România, prinț străin cu moștenirea tronului și urmași crescuți în religia țării, neutralitatea teritoriului noului stat și o adunare obștească în care să fie reprezentate toate interesele nației.

După ce află dorința românilor, exprimată prin Adunările Ad-hoc, puterile garante se vor întruni într-o conferință la Paris în mai-august 1858.

Conferința de la Paris a puterilor garante a adoptat o Convenție care stabilește statutul internațional și organizarea viitorului stat român:

- statul se va numi Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei;
- noul stat era autonom, dar se afla sub suzeranitatea Porții și sub garanția colectivă a celor șapte puteri;
- existau doi domni aleși pe viață, două guverne, două adunări legislative și două capitale;
- armata era organizată pe principii unice, iar șeful ei se alegea prin rotație;
- ca organe comune se formau o Comisie Centrală (organ legislativ) și Înalta Curte de Justiție și Casație (organul judecătoresc suprem), ambele cu sediul la Focșani;
- separarea puterilor în stat;
- desființarea privilegiilor de clasă;
- libertate individuală și egalitate în fața legii;
- sistem de vot censitar.

Convenția de la Paris a înlocuit Regulamentele Organice, devenind constituția Principatelor Unite și nu putea fi modificată fără acordul celor șapte puteri.

B. Dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza

Până la alegerea domnitorilor, la Iași și la București au luat ființă două căimăcămii, formate din câte trei persoane, ce trebuiau să organizeze alegerile pentru Adunările Elective (cele care îi alegeau pe domni). În ambele adunări se vor forma două tabere: una pentru unire deplină și alta conservatoare. În Moldova, reprezentanții unirii dețineau majoritatea, dar nu se decisese asupra unui candidat, în timp ce conservatorii erau împărțiți între fostul domn Mihail Sturdza și fiul acestuia, Grigore Sturdza. În cele din urmă, unioniștii îl propun candidat pe Alexandru Ioan Cuza. Știind că nu au nicio șansă, și conservatorii, ca minoritari, îl vor vota. Cuza este ales pe 5 ianuarie 1859.

În Țara Românească, conservatorii aveau majoritate în Adunarea Electivă, o parte susținându-l pe Gheorghe Bibescu, iar alta pe Barbu Știrbey, ambii foști domni. Aflată în drum spre Constantinopol pentru a face cunoscută alegerea lui Cuza în Moldova, delegația moldoveană se oprește la București și propune unioniștilor și în „partida națională” alegera ca domnitor tot a lui

Cuza. Sub presiunea populației, pe 24 ianuarie 1859, la propunerea deputatului Vasile Boerescu Alexandru Ioan Cuza este ales domn.

III. Etapa consolidării statului român modern

1. Activitatea pentru desăvârșirea Unirii (1859-1862)

După dubla alegere, activitatea noului domnitor se concentrează în plan extern pe recunoașterea acestei alegeri de către Marile Puteri și pe recunoașterea unirii depline, iar în plan intern urmărește desăvârșirea unirii celor două Principate.

Pentru a determina puterile garante să recunoască dubla alegere, Al. I. Cuza trimite agenți diplomatici în capitalele lor. Aceștia îi vor susține recunoașterea alegerii în ambele țări. Pe 27 martie 1859, la Paris, într-o conferință a Marilor Puteri, acestea recunosc dubla alegere, dar numai pe timpul domniei lui Cuza. În septembrie 1859, sultanul îi trimite lui Cuza firmanul de domnie.

Între 1859 și 1861, domnul trece la măsuri pentru desăvârșirea Unirii: unește sistemul vamal, poșta, telegraful, moneda, stema cuprinzând vulturul și bourul, 24 ianuarie devine Ziua Națională, Bucureștiul este numită noua capitală, armata este unificată în tabăra de la Florești, numește un singur ministru de război în persoana lui Ion Emanoil Florescu, Comisia de la Focșani dă legi comune pentru cele două Principate. Aplicarea rapidă a acestor legi și măsuri este îngreunată de existența a două guverne și a două adunări, iar Cuza sesizează Marile Puteri despre acest lucru, în vara anului 1860.

În septembrie 1860, Al. I. Cuza face o vizită la Constantinopol, unde este primit cu toate onorurile și pledează în fața sultanului pentru acceptarea unirii depline. În septembrie 1861, se deschide la Constantinopol *Conferința celor șapte puteri garante* tocmai pentru a rezolva această problemă. Imperiul Otoman și cel Habsburgic acceptă și ele unirea deplină, dar numai pe timpul domniei lui Cuza. După această conferință, la 22 ianuarie 1862, se formează la București primul guvern unic, condus de Barbu Catargiu, iar pe 24 ianuarie 1862 își deschide lucrările Adunarea legislativă unică a țării, iar cu acest prilej Cuza declară „Unirea este așa cum românii au vrut-o”.

2. Epoca marilor reforme (1862-1866)

În activitatea sa reformatoare, domnitorul a avut patru direcții principale: o nouă lege electorală, legea rurală, legea instrucțiunii publice și legea pentru secularizarea averilor mănăstirești.

În iunie 1862, Barbu Catargiu a fost asasinat. Noul guvern condus de moderatul N. Kretzulescu (1862-1863) unește serviciile sanitare, reorganizează Școala de silvicultură și Arhivele statului. În octombrie 1863, se formează guvernul M. Kogălniceanu și începe perioada marilor reforme. **Legea secularizării averilor mănăstirești** este dată pe 13 decembrie 1863, iar în patrimoniul statului va intra 25% din suprafața agricolă a țării. În acest fel s-a creat un fond substanțial pentru viitoarea lege rurală.

Proiectul de lege rurală a fost alcătuit de guvern în martie 1864 și prevedea împroprietărirea țăranilor în funcție de numărul de vite, în schimbul unei despăgubiri eşalonate pe 20 de ani cu dobândă de 5%. Când, în aprilie 1864, guvernul Kogălniceanu prezintă adunării dominate de conservatori proiectul legii rurale, primește din partea acesteia vot de blam. Conform procedurilor existente, Kogălniceanu prezintă demisia sa domnului, care trebuia să o accepte. Cuza dă însă pe 2 mai 1864 o lovitură de stat dizolvând Adunarea și introduce *Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris* și o nouă Lege electorală, ambele aprobate de populație prin plebiscit.

Statutul Dezvoltător modifică Convenția de la Paris, acordând domnului putere sporită. Mai mult, avea și inițiativă legislativă, numea un sfert din membrii nou-creatului Corp Ponderator (Senat) și pe președintele Camerei. Parlamentul devine bicameral. Legea electorală lărgea dreptul de vot prin scăderea censului.

În noile condiții create pe 14 august 1864, **legea rurală** este aprobată având următoarele prevederi: desființarea clăcii și împrăștierea țăranilor, împărțiți în trei categorii: fruntași (patru boi, două vaci), mijlocași (doi boi și o vacă) și pălmași sau toporași (fără vite). Pământul dat țăranilor nu trebuia să depășească 2/3 din suprafața moșiei expropriate și nu putea fi vândut timp de 30 de ani. De asemenea, foștii clăcași trebuiau să plătească o despăgubire eșalonată pe 15 ani (nu 20 cum fusese prevăzut în proiectul de lege inițial). Prin această lege, peste 500.000 de țărani vor primi aproape 2.000.000 ha de pământ. Adoptarea legii a îndeplinit unul dintre obiectivele de la 1848, prevăzut în majoritatea programelor revoluției.

Legea instrucțiunii publice (decembrie 1864) a stabilit învățământul primar de patru clase obligatoriu și gratuit și a presupus înființarea de gimnazii în principalele orașe ale țării. Între timp, la Iași (1860) și la București (1864) au apărut universitățile.

Codul penal (decembrie 1864) și **Codul civil** (decembrie 1865) vor reglementa dreptul român după normele europene moderne și vor înlătura jurisdicția consulară străină.

Legea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (decembrie 1864) reglementează faptul că biserica română devine de sine stătătoare, legătura cu Constantinopolul menținându-se doar prin dogmă.

Legea pentru organizarea puterii armate (decembrie 1864) pune bazele armatei române, formată din patru divizii, toți bărbații între 20 și 50 de ani putând fi mobilizați în caz de război, iar domnul era comandantul suprem al armatei.

Pe lângă aceste legi, s-au mai înființat Curtea de Conturi, Casa de Economii și Consemnațiuni.

În ianuarie 1865, Cuza se desparte de principalul său colaborator, Mihail Kogălniceanu. Politica autoritară a lui Cuza a determinat materializarea opoziției într-o „monstruoasă coaliție”, care a organizat lovitura de stat de la 11 februarie 1866, în urma căreia Cuza a fost silit să abdice. În locul său, până la aducerea unui prinț străin, țara este condusă de o locotenență domnească formată din Lascăr Catargiu, Nicolae Golescu și colonelul Nicolae Haralambie.

3. Consolidarea statului după venirea prințului străin Carol I

Clasa politică românească a considerat că era momentul potrivit să pună în aplicare una dintre revendicările Adunărilor Ad-hoc, și anume, aducerea în țară a unei dinastii străine. Astfel, tronul a fost oferit în 1866, după unele tatonări, unui principe german, Carol de Hohenzollern-Sigmaringen. Venirea prințului străin este aprobată în țară printr-un plebiscit, iar la 10 mai 1866 Carol I ajunge în București și depune jurământul de credință.

Domnia lui Carol (1866-1914) a reprezentat momentul maturizării politice a statului român, fiind continuată politica de consolidare a statului atât prin măsuri interne, cât și externe. Cele mai importante măsuri au fost: adoptarea primei Constituții moderne în iulie 1866, care a legitimat noul regim politic și noua organizare politică a statului – monarhia constituțională ereditară, noua titulatură a statului, România, contribuția la formarea celor două partide politice Partidul Național Liberal – 1875 și Partidul Conservator – 1880, introducerea sistemului „rotativei guvernamentale” în 1895.

Cele două partide românești au adoptat în timpul guvernării o serie de legi care au contribuit la modernizarea diferitelor domenii ale statului. Sunt adoptate: moneda proprie – leul în

1867 legislația în vederea construirii rețelei de drumuri naționale, legea de încurajare a industriei, legea minelor, legile din domeniul învățământului din perioada ministrului Spiru Haret. Au fost înființate o serie de instituții importante ale statului: Banca Națională (1880), Serviciul Navigație Fluvială, Casa Școalelor, Academia Română.

Pe plan extern, în timpul domniei lui Carol I s-a obținut independența statului român față de Imperiul Otoman, în urma participării la războiul ruso-turc din 1877-1878. Independența proclamată de Parlament pe 9 mai 1877 a fost recunoscută oficial prin Tratatul de la San-Stefano și Berlin (1878). Consecința imediată a fost alipirea Dobrogei și proclamarea României ca regat în 1881. În noul context internațional din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, regele a alăturat România la Tripla Alianță (1883).

IV) Etapa realizării Statului Național Unitar Român – Marea Unire din 1918

Urmașul lui Carol I la tron a fost nepotul său, Ferdinand I, care a continuat opera de consolidare și modernizare a statului. În urma participării românilor la Primul Război Mondial alături de Antanta, se va realiza desăvârșirea unității statale a României (1918), motiv pentru care regele Ferdinand I a fost numit Întregitorul.

La începutul războiului, România și-a proclamat neutralitatea în urma Consiliului de Coroană de la Sinaia. În perioada neutralității (1914-1916), guvernul liberal a purtat negocieri cu ambele tabere pentru intrarea în război, semnând cu Antanta două convenții în vara anului 1916, prin care se angaja să declare război Austro-Ungariei. La sfârșitul conflictului, România s-a aflat în tabăra învingătoare, ceea ce a făcut posibilă realizarea Marii Uniri din 1918, când provinciile românești aflate sub stăpânire străină au votat unirea cu România.

Acest eveniment s-a realizat într-un cadru extrem de favorabil, determinat de victoriile Antantei și înfrângerea Puterilor Centrale, destrămarea imperiilor multinaționale rus și austro-ungar și proclamarea principiului autodeterminării popoarelor de către președintele american Wilson, în documentul numit „Cele 14 puncte”.

Momentele realizării Marii Uniri

UNIREA BASARABIEI – 27 MARTIE 1918

În anul 1917 se formează în Basarabia Partidul Național Moldovenesc, care a preluat conducerea mișcării naționale românești. În urma declanșării revoluției bolșevice din Rusia, se proclamă dreptul popoarelor din imperiu la autodeterminare. În octombrie 1917 se desfășoară, la Chișinău, *Congresul ostașilor moldoveni*, proclamându-se autonomia Basarabiei. Se formează Sfatul Țării, ca organ reprezentativ, condus de Ion Inculeț, iar în ianuarie 1918 se declară independența Republicii Democratice Moldovenești. La 27 martie 1918, la Chișinău, Sfatul Țării a votat unirea Basarabiei cu România.

UNIREA BUCOVINEI – 28 NOIEMBRIE 1918

În toamna anului 1918, în condițiile destrămării imperiului Austro-Ungar, provincia Bucovina se desprinde de acesta. La Cernăuți se formează Consiliul Național Român condus de Iancu Flondor, ca instituție reprezentativă, iar la 18 noiembrie, Congresul General al Bucovinei proclamă unirea provinciei cu România.

UNIREA TRANSILVANIEI – 1 DECEMBRIE 1918

La 29 septembrie 1918, Partidul Național Român a adoptat *Declarația de la Oradea*, care va fi citită în Parlamentul de la Budapesta de deputatul Alexandru Vaida Voievod. În declarație se proclama dreptul la autodeterminare al românilor din Transilvania. În octombrie 1918 se înființează la Arad Consiliul Național Român Central (CNRC), alcătuit din șase membri PNR și șase membri PSD.

Au avut loc negocieri între CNRC și guvernul maghiar pentru a se stabili viitorul Transilvaniei, dar acestea au eșuat, fiindcă Ungaria a recunoscut doar autonomia provinciei în cadrul statului ungar. A fost convocată la Alba-Iulia pentru 1 decembrie Marea Adunare Națională, unde au participat 1228 de delegați ai CNRC și peste 100.000 de români veniți din Transilvania și Banat. Vasile Goldiș a citit Rezoluția Unirii, document ce proclama unirea cu România și care reprezenta un program de modernizare a viitorului stat român. Până la unirea deplină cu țara, au fost alese două instituții subordonate guvernului român: Marele Sfat Național (250 de membri) cu rol legislativ și Consiliul Dirigent (15 membri) cu rol executiv.

Modificarea granițelor statului român a fost recunoscută prin tratatele de pace semnate la Conferința de Pace de la sfârșitul Primului Război Mondial și a fost legitimată prin adoptarea unei noi legi fundamentale în 1923.